

ВІДГУК

офіційного опонента кандидата економічних наук, доцента Ситник Оксани Юріївни на дисертацію Кіріченко Ольги Вячеславівни на тему «Соціально-економічний механізм підвищення конкурентоспроможності людських ресурсів в умовах формування інформаційно-мережевої економіки», подану на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.07 – демографія, економіка праці, соціальна економіка і політика

Актуальність теми дисертаційного дослідження та її зв'язок з державними і галузевими науковими програмами, планами, темами

У сучасних умовах формування та стрімкий розвиток інформаційно-мережевої економіки створює як численні переваги, так і містить низку ризиків та загроз в контексті забезпечення конкурентоспроможності людських ресурсів. З одного боку, працівники повністю або частково вивільняються від виконання багатьох видів важкої й монотонної праці, значно прискорюються процеси інформаційного обміну і взаємодії, зростає кількість часу, який може бути використаний для креативної творчої праці, саморозвитку тощо.

Позитивні аспекти впливу інформаційно-мережевої економіки на рівень конкурентоспроможності людських ресурсів полягають у наступному: створюються передумови для зростання конкурентних переваг працівників, які володіють хорошими навичками використання сучасних інформаційно-комунікаційних технологій, застосування різноманітних платформ дистанційного зв'язку, швидко працювати з великими обсягами інформації, високим рівнем креативного мислення, емоційного інтелекту, гнучкістю, адаптивністю й самоорганізованістю. Натомість, з подальшим розвитком інформаційно-мережевої економіки конкурентні переваги тих працівників, які в достатній мірі не володіють вищевказаними навичками і характеристиками, будуть систематично знижуватися.

Таким чином, тематику дисертаційного дослідження Кіріченко О.В. слід вважати актуальною та своєчасною.

Дисертаційне дослідження Кіріченко О.В. виконане згідно з темами науково-дослідних робіт Центральноукраїнського національного технічного університету, такими як:

– «Удосконалення механізмів державного регулювання кадрового забезпечення національної економіки» (номер державної реєстрації 0114U003379, 2014 р.), під час виконання якої автором розроблено пропозиції щодо підвищення конкурентоспроможності людських ресурсів в контексті цифровізації економіки і життя суспільства;

– «Аналіз забезпеченості трудовими ресурсами Кіровоградської області та шляхи збалансування трудового потенціалу і потреб регіонального ринку праці на період до 2030 року» (номер державної реєстрації 0119U002872, 2019 р.), за якою дисертантом визначено шляхи підвищення конкурентоспроможності людських ресурсів на регіональному рівні;

– «Аналіз і прогноз демографічної ситуації в Кіровоградській області на період до 2030 року» (номер державної реєстрації 0119U002873, 2019 р.), у межах якої здобувачем проведено оцінку демографічних тенденцій за регіонами України.

Беручи до уваги прикладну спрямованість та зміст дисертаційного дослідження, можна стверджувати, що робота Кіріченко О.В. виконана у відповідності до пріоритетів соціально-економічного розвитку та цифровізації економіки і суспільства в Україні.

Ступінь обґрунтованості та достовірності наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації

Наукові положення, висновки і рекомендації дисертаційної роботи Кіріченко Ольги Вячеславівни є належним чином обґрунтованими, достовірними та характеризуються логічною послідовністю.

Ознайомлення зі змістом і структурою дисертації та автореферату здобувача засвідчують наявність комплексного підходу до вирішення завдань, що в результаті дозволило досягнути поставленої мети наукових пошуків.

Автором опрацьовано значну кількість інформаційних джерел, включаючи законодавчі акти, низку публікацій учених у сфері забезпечення конкурентоспроможності людських ресурсів, становлення ринку праці та соціально-трудова відносин в контексті цифровізації економіки, дані Державної служби статистики України та міжнародної аналітичної звітності тощо.

Позитивним чином характеризує дисертаційне дослідження також застосування комплексу загальних і спеціальних методів наукового пізнання, серед яких методи: аналізу і синтезу, наукового абстрагування, класифікації, індукції та дедукції, діалектичного пізнання та логічного узагальнення, декомпозиції, структурування та стратегічного аналізу, статистичного аналізу, графічний і табличний методи, кореляційного аналізу, рейтингового оцінювання, систематизації, системно-аналітичного підходу та ін.

Сформульовані автором положення наукової новизни дисертаційної роботи, її висновки і пропозиції викладені у відповідності з поставленою метою та завданнями, є ґрунтовними та достовірними.

Основні наукові положення дисертації апробовані та знайшли схвалення на міжнародних науково-практичних конференціях, впроваджені у практичну діяльність установ та організацій.

Дисертаційна робота містить ґрунтовні наукові положення щодо вирішення важливого науково-практичного завдання, яке полягає в поглибленні теоретико-методичних положень та розробці наукових рекомендацій щодо вдосконалення соціально-економічного механізму підвищення конкурентоспроможності людських ресурсів в умовах формування інформаційно-мережевої економіки.

Отже, можна відзначити високий ступінь обґрунтованості та достовірності наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації Кіріченко О.В.

Новизна наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації

Ключові положення, висновки та рекомендації дисертаційного дослідження, що представлені на захист, належним чином відображають його наукову новизну, мають як теоретичне, так і практичне значення.

Здобувачем наведено теоретичний підхід до розуміння сутності поняття «конкурентоспроможність людських ресурсів» як властивості, що характеризує їх спроможність здобувати переваги над іншими суб'єктами, що обумовлюється збалансованістю поєднання кількісних та якісних характеристик людини, вартості послуг праці та враховує специфіку інформаційно-мережевої економіки (с. 35).

Заслуговує на увагу методичний підхід до класифікації видів конкурентоспроможності людських ресурсів за рівнями, який акцентує особливу увагу на провідній ролі забезпечення глобальної конкурентоспроможності (с. 36-37).

Застосований дисертантом аналітичний інструментарій оцінювання міжнародних та державних аспектів забезпечення конкурентоспроможності людських ресурсів із використанням комплексу показників дозволив визначити напрями підвищення конкурентоспроможності людських ресурсів в умовах інформаційно-мережевої економіки, довести наявність тісного кореляційного зв'язку між розвитком навичок людських ресурсів, ІКТ та результуючими показниками розвитку економік країн (с. 71-87).

Проведення рейтингового оцінювання конкурентоспроможності людських ресурсів у територіальному вимірі за сукупністю взаємопов'язаних блоків (демографічно-міграційний, зайнятості та ринку праці, фінансово-економічний, інноваційно-інформаційний, освітньо-професійний) надало змогу ідентифікувати узагальнені рейтингові позиції регіонів України та розробити диференційовані заходи щодо вдосконалення (с. 110-114).

Запропоновано напрями вдосконалення соціально-економічного механізму підвищення конкурентоспроможності людських ресурсів в умовах формування інформаційно-мережевої економіки, включаючи: розвиток цифрової грамотності та інформаційної культури людських ресурсів; формування навичок використання сучасних інформаційно-комунікативних технологій; удосконалення комунікативних здібностей та здатності до міжособистісної взаємодії; поліпшення так званих м'яких навичок (soft skills); розвиток креативності та інноваційного мислення; подолання «цифрового розриву» щодо доступності мереж зв'язку, цифрових технологій, покриття мережею Інтернет у розрізі територій країни та низку інших (с. 128-130).

Раціональними є також пропозиції щодо протидії ризикам та загрозам у сфері забезпечення конкурентоспроможності людських ресурсів в контексті цифровізації, що включає економічні, соціальні, організаційні, правові, демографічно-міграційні, освітньо-професійні, підприємницькі, інформаційні ризики та загрози (с. 145-148).

Отже, на підставі вищевикладеного можна стверджувати, що мета і завдання дисертаційного дослідження Кіріченко О.В. в цілому були реалізовані в процесі виконання наукового дослідження.

Значущість результатів дисертаційного дослідження для науки і практики, рекомендації щодо їх подальшого використання

Дисертаційне дослідження Кіріченко О.В. має важливе теоретичне і практичне значення для науки і практики, містить авторське бачення напрямів удосконалення соціально-економічного механізму підвищення конкурентоспроможності людських ресурсів в умовах інформаційно-мережевої економіки.

Доцільно відзначити теоретичну і практичну цінність сформульованих дисертантом особливостей функціонування та шляхів удосконалення соціально-економічного механізму підвищення конкурентоспроможності людських ресурсів в умовах формування інформаційно-мережевої економіки, результати проведеної оцінки міжнародних та державних аспектів забезпечення конкурентоспроможності людських ресурсів та рейтингової оцінки конкурентоспроможності людських ресурсів за регіонами України, розроблений інструментарій протидії ризикам та загрозам у сфері забезпечення конкурентних переваг людських ресурсів в умовах цифровізації.

Практична значимість одержаних результатів дисертаційного дослідження полягає в тому, що вони дозволяють сформувати належне науково-методичне підґрунтя для вдосконалення соціально-економічного механізму підвищення конкурентоспроможності людських ресурсів в умовах інформаційно-мережевої економіки.

Наукові розробки Кіріченко О.В. знайшли використання у практичній діяльності місцевих органів державної влади та місцевого самоврядування, а також навчальному процесі, у тому числі:

– Департаменту економічного розвитку, торгівлі та промисловості Кіровоградської обласної державної адміністрації – під час розроблення проєктів Стратегії розвитку Кіровоградської області на 2021-2027 роки та Плану заходів на 2021-2023 роки з її реалізації (довідка №21-01-21/1074/0.2101 від 19.10.2020 р.);

– Міської ради міста Кропивницького та виконавчого комітету – в процесі формування програми зайнятості населення м. Кропивницького на 2018-2020 роки (довідка №1576/21д від 20.08.2020 р.);

– Установи «Агенція регіонального розвитку Кіровоградської області – задля визначення стратегічних пріоритетів розвитку людських ресурсів регіону (довідка №128к від 24.11.2020 р.);

– Центральноукраїнського національного технічного університету – у навчальному процесі під час викладання дисциплін «Управління конкурентоспроможністю», «Людський розвиток», «Мотивування персоналу», «Стратегічне управління людськими ресурсами» (довідка №45-15/39-21/18-1271 від 29.09.2020 р.).

Результати дисертаційної роботи Кіріченко О.В. можуть бути рекомендовані до подальшого використання в діяльності органів державної влади та місцевого самоврядування, наукових і освітніх установ, підприємств та організацій реального сектору економіки.

Повнота викладу наукових положень, висновків та рекомендацій дисертаційного дослідження в опублікованих працях та авторефераті

Основні результати дисертаційної роботи Кіріченко О.В. у достатній мірі відображено в її опублікованих наукових працях. Дисертантом було опубліковано 12 наукових праць (з них 8 одноосібних та 4 у співавторстві), серед яких: 1 стаття у науковому виданні іноземних держав Європейського Союзу, 4 статті у наукових фахових виданнях України, 7 публікацій в інших виданнях.

Загальний обсяг публікацій здобувача складає 7,15 д.а., з них особисто автору належить 6,27 д.а.

Результати дисертаційної роботи достатньою мірою апробовані на міжнародних науково-практичних конференціях. Автореферат дисертації коректно висвітлює основні здобутки дисертаційного дослідження, за обсягом, структурою та логікою відображення матеріалу відповідає чинним вимогам.

Зміст та завершеність дисертаційного дослідження

Дисертаційна робота містить три основні розділи, які дозволяють комплексно розкрити тематику дослідження, характеризуються логічною структурою та змістом.

У першому розділі «Теоретичні основи соціально-економічного механізму підвищення конкурентоспроможності людських ресурсів в умовах формування інформаційно-мережевої економіки» наведено сутність та види конкурентоспроможності людських ресурсів, охарактеризовано трансформацію підходів та концептуальні уявлення щодо функціонування соціально-економічного механізму підвищення конкурентоспроможності людських ресурсів в умовах інформаційно-мережевої економіки.

У другому розділі «Аналітична оцінка стану і тенденцій забезпечення конкурентоспроможності людських ресурсів в умовах формування інформаційно-мережевої економіки» проаналізовано міжнародні та національні аспекти забезпечення конкурентоспроможності людських ресурсів в умовах інформаційно-мережевої економіки, проведена рейтингова оцінка конкурентоспроможності людських ресурсів за регіонами України.

У третьому розділі «Удосконалення соціально-економічного механізму підвищення конкурентоспроможності людських ресурсів в умовах формування інформаційно-мережевої економіки» визначено напрями вдосконалення та структурно-логічну модель соціально-економічного механізму підвищення конкурентоспроможності людських ресурсів, інструментарій протидії ризикам та загрозам, методичні засади діагностики конкурентоспроможності людських ресурсів в умовах інформаційно-мережевої економіки.

В цілому, за змістом, структурою, обсягом та оформленням дисертаційна робота відповідає чинним вимогам, встановленим МОН України до дисертацій на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук.

Наукова новизна, висновки, положення та результати дисертації Кіріченко О.В. є логічними, конкретними й аргументованими, вони відповідають паспорту спеціальності 08.00.07 – демографія, економіка праці, соціальна економіка і політика.

Дискусійні положення і зауваження

Не зважаючи на загальну позитивну оцінку проведених здобувачем наукових досліджень, їх наукову новизну, теоретичну і практичну цінність, вважаємо за доцільне відзначити окремі недоліки та дискусійні положення:

1. По-перше, в процесі висвітлення теоретичних засад формування конкурентоспроможності людських ресурсів (підрозділ 1.1), ідентифікації основних складових соціально-економічного механізму підвищення конкурентоспроможності людських ресурсів в умовах інформаційно-мережевої економіки (підрозділ 1.3) варто було б приділити більше уваги питанням налагодження конструктивного соціального діалогу між усіма суб'єктами соціально-трудова відносин, ролі соціального партнерства в процесі забезпечення ринку праці фахівцями з відповідними кількісними та якісними характеристиками.

2. Проведений дисертантом порівняльний аналіз переваг і недоліків використання поняття «конкурентоспроможність» по відношенню до людських ресурсів та інших категорій (табл. 1.2) виглядав би більш комплексно за умови його більшої деталізації за рівнями (мікро-, мезо-, макроекономічний, особистісний рівні тощо).

3. В процесі аналізу міжнародних компараторів формування конкурентних переваг людських ресурсів в умовах інформаційно-мережевої економіки автор досліджує низку показників (навички людських ресурсів, рівень розвитку ринку праці, оплата праці та продуктивність праці, соціальний капітал, впровадження ІКТ, рівень ВВП на душу населення та ін.) та визначає наявні між ними кореляційні залежності, що є цілком слушним і логічним (розділ 2.1). Проте, бажано було б чіткіше окреслити доцільність обрання для аналізу саме цих 35 країн, які досліджуються у дисертаційній роботі.

4. Оцінюючи стан і тенденції забезпечення конкурентоспроможності людських ресурсів України в умовах інформаційно-мережевої економіки (розділ 2.2), здобувачеві варто було б приділити більше уваги таким аспектам, як діяльність професійних спілок в Україні та їх вплив на конкурентоспроможність людських ресурсів на ринку праці, умови праці тощо.

5. Запропонований алгоритм проведення діагностики рівня конкурентоспроможності людських ресурсів в умовах інформаційно-мережевої економіки у вигляді взаємопов'язаних етапів (розділ 3.3) містить, у тому числі, доцільність вибору певних методів для її проведення (аналітичні, статистичні, експертні та ін.). На наше переконання, робота виглядала б більш комплексно за умови окреслення перспектив використання більш широкої кількості методів і діагностичних процедур.

Разом з тим, відзначені зауваження та дискусійні положення не применшують загальної наукової цінності дисертаційного дослідження та не впливають на загальну позитивну оцінку її наукових результатів.

Загальний висновок. Дисертаційне дослідження Кіріченко Ольги Вячеславівни на тему «Соціально-економічний механізм підвищення конкурентоспроможності людських ресурсів в умовах формування інформаційно-мережевої економіки» є самостійно виконаною, завершеною науковою працею. Наукова новизна, висновки та результати дисертаційної роботи, поданої до захисту на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.07 – демографія, економіка праці,

роботи, поданої до захисту на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.07 – демографія, економіка праці, соціальна економіка і політика, надають можливість значно розширити і поглибити наявні теоретико-методичні і практично-прикладні підходи щодо вдосконалення соціально-економічного механізму підвищення конкурентоспроможності людських ресурсів в умовах формування інформаційно-мережевої економіки.

Зважаючи на актуальність тематики дослідження, теоретичну і практичну значимість його результатів, порядок викладення та оформлення результатів, можна стверджувати, що дисертаційна робота повністю відповідає вимогам до дисертацій на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук відповідно пп. 9, 11, 12, 13, 14 «Порядку присудження наукових ступенів» затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 р. №567 (зі змінами та доповненнями).

Таким чином, дисертаційне дослідження Кіріченко Ольги Вячеславівни на тему: «Соціально-економічний механізм підвищення конкурентоспроможності людських ресурсів в умовах формування інформаційно-мережевої економіки» за змістом і структурою, науковою новизною та якістю виконаних досліджень заслуговує на позитивну оцінку, а її автор – Кіріченко Ольга Вячеславівна – на присудження наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.07 – демографія, економіка праці, соціальна економіка і політика.

Офіційний опонент:

кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри менеджменту
та економіки Льотної академії
Національного авіаційного університету
Міністерства освіти і науки України

О.Ю. Ситник

Ситник О.Ю. Ситник
Ситник О.Ю. Ситник
Ситник О.Ю. Ситник